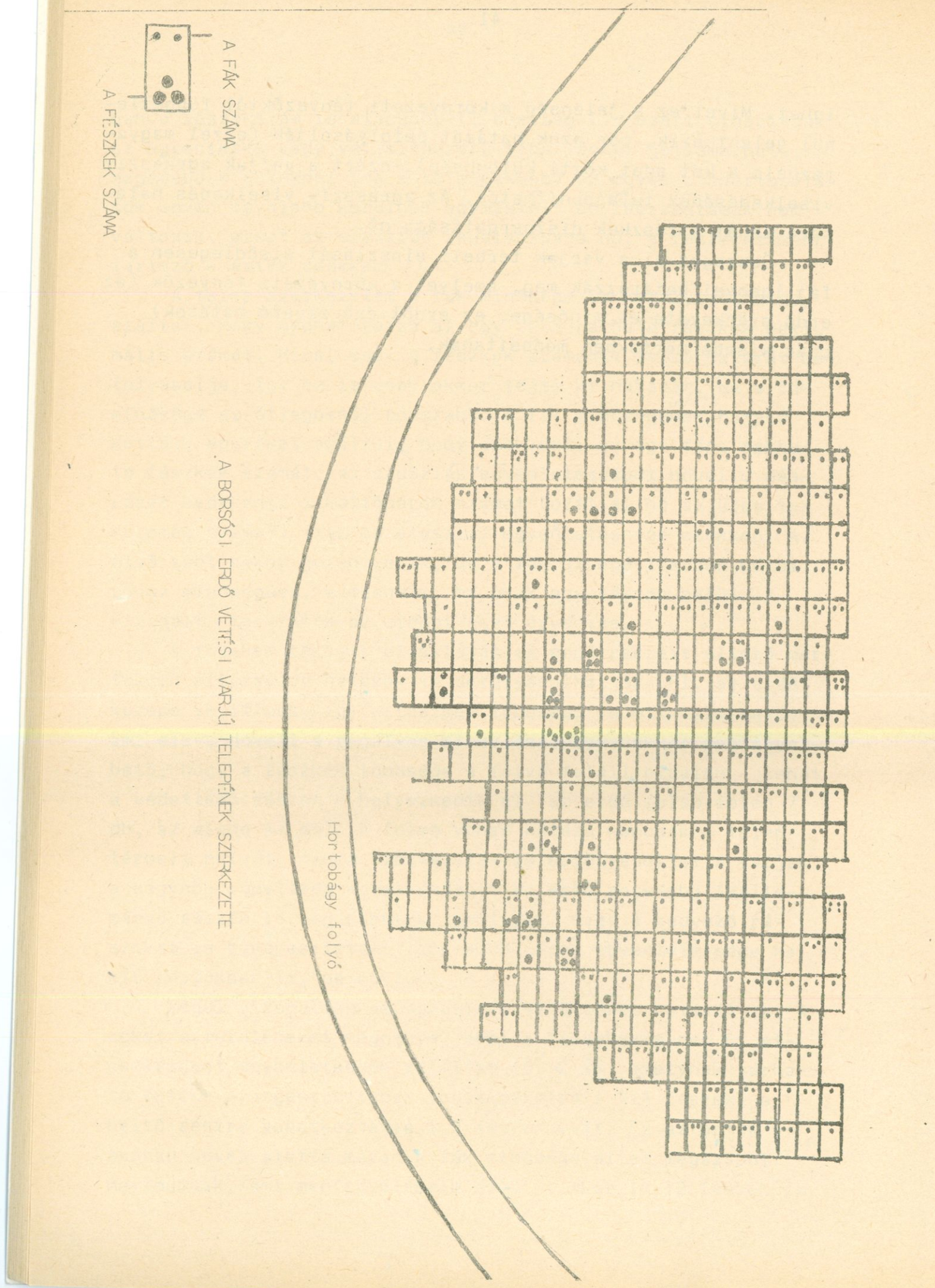

Győrösy Tamás, Zeke Tamás:

Szennyvízülepítők madárélete Hajdú-Bihar megyében

1984 márciustól figyeltük néhány szennyvízülepítő madármozgalmát és 1986 végéig több mint 40 alkalommal voltunk kint a területeken. Ez idő alatt a szennyvízgyűjtők közvetlen környezetében 42 madárfajt észleltünk. Főként azok a szennyvíztelepek bizonyultak értékeseknek, amelyek vízszintje állandóan vagy időnként sekély, mert így ide vonzzák a vonuló partimadarakat is.

A vizsgált területek és rövid jellemzésük:

1. Szepeshalom mellett lévő 19 kis medencéből álló szennyvízülepítő. Vizét 1984 és 1985 őszén leengedték, télen nem fagy be.
2. Mikepércs határában található nagyobb szennyvíztó, amelyet sertéstelepről leengedett szennyvíz alkot. Vize néhol igen sekély.
3. Ebesen a Vörös Csillag MgTSz sertéstelepéről kiengedett trágya is egy nagyobb szennyvíztavat alkot, amelynek déli részén nagy nádas terül el. Vízmélység kb. 1 méter.
4. Hajdúbagos határában található sertéstelepről kikerülő szennyvíz kis területen, sekély vízborítást alkot, amely őszre általában kiszárad.

A szennyvízgyűjtőkön megfigyelt fajok:

Bakcsó (Nycticorax nycticorax): 1986.07.19. 1 pl. Szepeshalomnál.

Tőkés réce (Anas platyrhynchos): Mikepércs és Ebes határában néhány pár költ. Ősszel és tavasszal kisebb csapataival találkozhatunk.

Csörgő réce (Anas crecca): egyszeri megfigyelése volt 1985.09.08-án Mikepércsen 19 pld.

Kanalas réce (Anas clypeata): 1985.09.08. 1 tojó példány Mikepércsen.

Barát réce (Aythya ferina) 1985.08.04. 1 hím Szepeshalomnál és 09.08. 3 hím Mikepércsen.

Barna rétihéja (Circus aeruginosus) csak ritkán lehet látni 1-2 példányt.

Kék vércse (Falco vespertinus): ritkán a víz felett vadászó példányokkal lehet találkozni.

Vizityúk (Gallinula chloropus) 1986.08.08. 1 pld. Szepeshalomnál.

Szárcsa (Fulica atra): Ebesnél 1-2 pár költ, Mikepércsen feltételezhető költése.

Bibic (Vanellus vanellus): kisebb csapatokban mind a négy helyen előfordul.
Maximum 50 példány Szepeshalomnál.

Parti lile (Charadrius hiaticula): 1984.08.06. 1 példány Szepeshalomnál.

Kis lile (Charadrius dubius): Szepeshalomnál lévő szennyvízülepítőn az őszi leengedésnél 7-8 példányos csapata szokott jelentkezni.

Nagy póling (Numenius arquata): csak Mikepércsnél észleltük kisebb példányszámú csapatait.

Goda (Limosa limosa): csak egyszer észleltük 1986.08.08. Mikepércs 22 példány.

Füstös cankó (Tringa erythropus): a mikepércsi és a hajdúbagosi szennyvízgyűjtőn fordul elő őszi vonuláson.
Maximum: 1986.08.08. 70 példány Mikepércsnél.

Piroslábú cankó (Tringa totanus) Mikepércsen tavasszal kisebb csapatokban vonul át. Hajdúbagoson 1985.08.09-én és Ebesen 1986.07.01-én 2-2 példányt észleltünk.

Szürke cankó (Tringa nebularia): nyár végén és ősz elején rendszeresen átvonuló a szennyvízgyűjtőkön. Maximum: 1984.08.06. 6 példány Szepeshalomnál.

Erdei cankó (Tringa ochropus): július, augusztus, szeptember hónapokban látható, egyesével vagy kisebb csapatokban. Tavaszról csak egy adat származik:
1986.03.22. Mikepércs.

Réti cankó (Tringa glareola): tavasszal nem találtuk meg ezeken a területeken, valószínűleg azért, mert ilyenkor mindenütt van víz, és a rétszerű elöntéseket jobban

kedveli. Nyár végén, ősszel mind a négy területen megtalálható. Maximum: 1985.08.04. 80 példány Szepeshalomnál.

Billegető cankó (Tringa hypoleucos): július elejétől szeptember végéig látható. Augusztusban a száma minden neki megfelelő vízmélységű helyen 20 fölé emelkedett.
Maximum: 1985.08.04. 30 példány Szepeshalomnál.

Sárszalonka (Gallinago gallinago): nem gyakori ezeken a helyeken. Mikepércsről két megfigyelés származik, 10 és 11 példány. Szepeshalomnál 1 megfigyelés 3 példányról, Hajdúbagosnál kétszer 1 példány. Az adatok 08. és 09. hónapból származnak.

Pajzsos cankó (Philomachus pugnax): 07-től 09. hónapig kisebb csapatai jelentkeznek a szennyvízülepítőkön.
Maximum: 1986.08.08. 100 példány, Mikepércsnél.

Gólyatöcs (Himantopus himantopus): 1985.08.04-én Szepeshalom egyik leengedett medencéjében 2 adult és 3 juv. példányt figyeltünk meg.

Viharsirály (Larus canus): egy márciusi és egy decemberi adat van egy-egy példányról.

Ezüstsirály (Larus argentatus): néha kóborló példányok jelentkeznek a mikepércsi és a szepeshalmi szennyvízgyűjtőn.

Dankasirály (Larus ridibundus): egész évben mind a négy helyen megtalálhatók kóborló csapatai.
Maximum: 1985.09.08. 1000 példány Mikepércsen.

Kormos szerkő (Chlidonias niger): 1986.07.19. 1 juv. példány Szepeshalomnál.

Kakukk (Cuculus canorus): Ebesnél 1986 nyarán 1-2 példány szól a nádasban.

Kuvik (Athene noctua): 1986.06.20. 1 pld. az Ebesnél lévő szennyvíztó partjáról szállt fel.

Parti fecske (Riparia riparia): 1984-ben Szepeshalom egyik medencéjének partfalában egy kb. 15 párból álló telep.

Függő cinege (Remiz pendulinus): 1986.06.25-én 2 példány Ebesnél.

Cigány-csaláncsúcs (Saxicola torquatus): a szepeshalmi szennyvízülepítő medencéinek töltésén évente 1-2 pár költése feltételezhető.

Rozsdás csaláncsúcs (Saxicola rubeter): 1984.08.06. 5 példány Szepeshalomnál.

Nádirigó (Acrocephalus arundinaceus): 1986-ban Ebesnél 4 pár költött.

Énekes nádiposzáta (Acrocephalus schoenobaenus): 1985.08.04. 1 példány Szepeshalom.

Barázda- és sárga billegető (Motacilla alba és Motacilla flava): Szepeshalomnál a medencék leengedésénél jelentkeznek csapatai.

Tövisszúró gébics (Lanius collurio): 1985.08.04. 5 példány Szepeshalomnál.

Seregély (Sturnus vulgaris): Hajdúbagosnál kisebb, Szepeshalomnál néhányszázas csapatai láthatók.

Nádi sármány (Emberiza schoeniclus): Ebesen 4 pár 1986-ban valószínűleg költött.

Ványi Róbert:

Adatok Földes madárvilágához

Megfigyeléseimet a Körösvidéken, közelebbről a hajdani Nagy-Sárrét területén végeztem. Észak felől a Hortobágy, keletről pedig a Hajdúság szomszédos vele. A régi területtípusok csak kis foltokban maradtak fent, a zöm újonnan alakult ki. Kutatásaimat 1982 és 86 között végeztem.

Belvizek

Az 1986-os esztendőben az országban itt volt a legnagyobb vízzel borított területek egyike. Mindenhol kisebb-nagyobb belvizes foltok alakultak ki.

1. Művelt földön kialakult vizek. A tavaszi vonulás idejére a növény- és állatvilág (rákok, csigák) még nem alakult ki. A nagy víztükör viszont vonzotta a lúdalakúakat és limicolákat. De mivel sem táplálékot, sem búvóhelyet nem biztosított, nem időztek sokáig. Mire kialakulnának a kedvező feltételek, rendszerint lecsapolják őket. Vannak viszont olyan vízállások, amelyek minden évben kialakulnak, ezért ezek csapolásával nem is próbálkoznak. Szélében költ néhány párban a tőkés réce (Anas platyrhynchos), bibic (Vanellus vanellus) és goda (Limosa limosa).

2. Pusztában, kaszálókon kialakult vizek. Rendszeresnek mondhatók, ezért az átvonulók száma mind fajban, mind egyedben gazdagabb. Iszapos part itt egyáltalán nincs, a növényzet viszont állandó. A récék közül nagy tömegben vonul: tőkés réce (Anas platyrhynchos), tőgyi (Anas querquedula), csörgő (Anas crecca), fütyülő (Anas penelope), kanalas (Anas clypeata). Ritkábban mutatkozik a kontyos réce (Aythya fuligula), cigányréce (Aythya nyroca) és a kerceréce (Bucephala clangula), egy alkalommal egy kis bukó (Mergus albellus) pár is időzött az egyik ilyen kis "tavon". Limico-